

Wstęp do Językoznawstwa

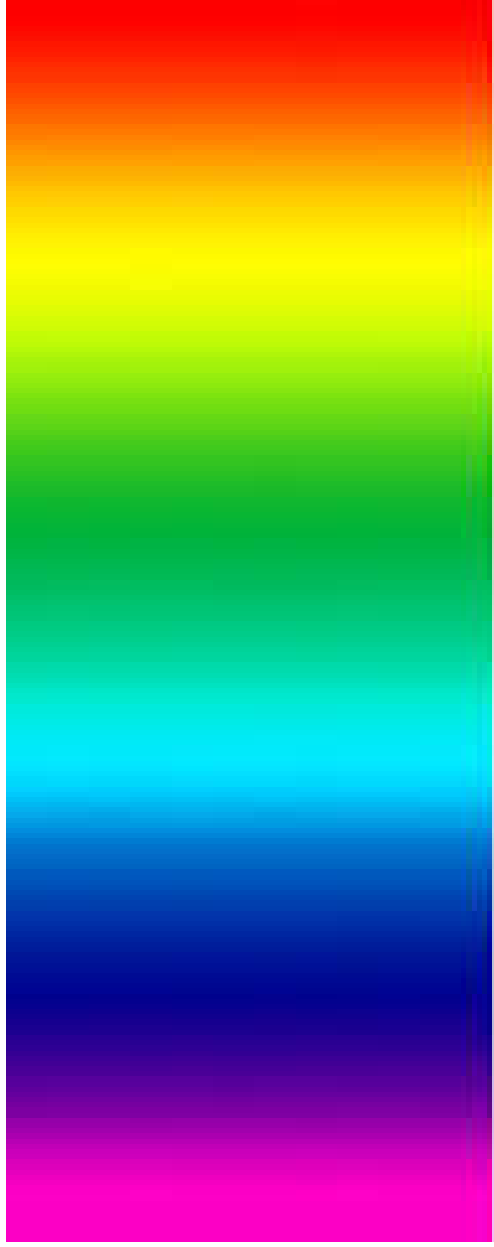
Prof. Nicole Nau
UAM, IJ, Językoznawstwo Komputerowe

Trzynaste zajęcie

12.01.2016

Nazwy barw – dlaczego warto badać?

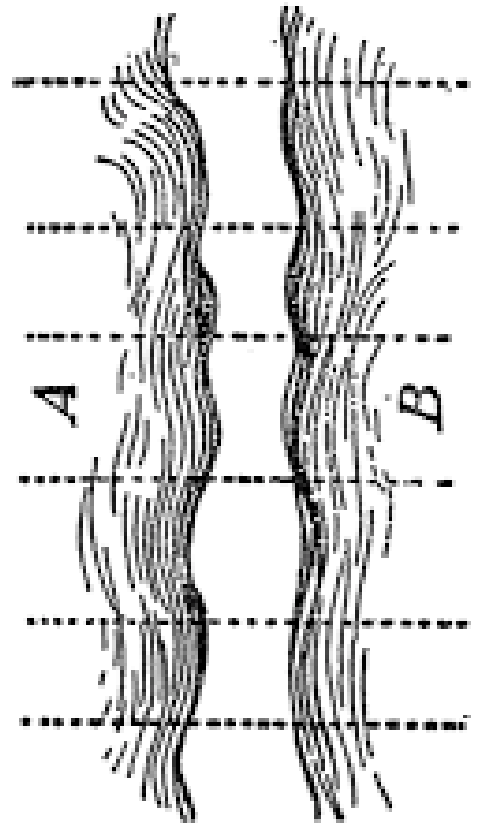
- Różne nazwy barw w różnych językach – arbitralność?
- Rzeczywistość a język (aspekt fizyczny barw)
- Postrzeganie a język (aspekt fizjologiczny barw)
- Czy pojęcia i kategorie językowe są uwarunkowane czynnikami pozajęzykowymi (biologią człowieka, środowisko)?
- Czy kategorie językowe mają wpływ na postrzeganie rzeczywistości?

700 nm

thinnest film

400 nm

Basic color terms: hierarchia (Berlin & Kay 1969)

Przykłady w językach Centralnej Afriki

(<http://www.sorosoro.org/en/2010/11/colors/>)

Punu: biały, czarny, czerwony

Akele: biały, czarny, czerwony

Mpongwe: biały, czarny, czerwony, żółty, zielony

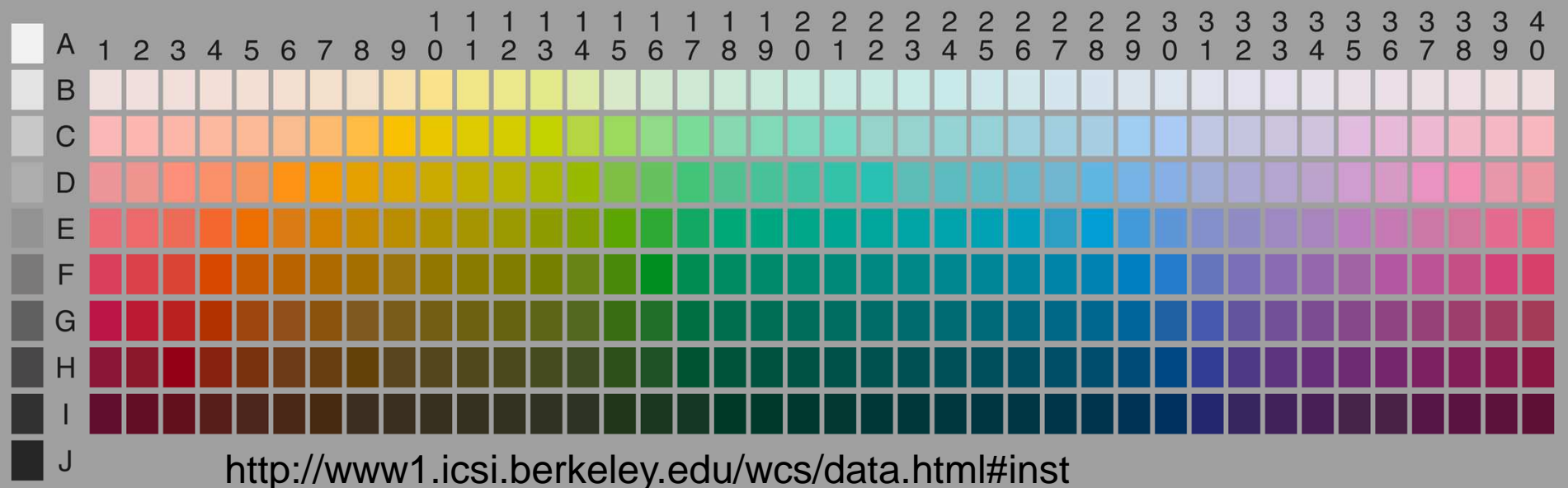
Syriac: biały, czarny, czerwony, żółty, zielony, niebieski

Benga: biały, czarny, czerwony, żółty, zielony, **szary**

The **World Color Survey** [WCS] is a research project that was undertaken to validate, invalidate or – most likely – modify the main findings of Berlin and Kay (1969) [B&K]: (1) that there exist universal cross-linguistic **constraints on color naming**, and (2) that basic color terminology systems tend to develop in a **partially fixed order**. To this end, the WCS collected color naming data from speakers of **110 unwritten languages**.

(Cook, Kay & Regier)

zob. tež <http://wals.info/chapter/132>

2 nazwy barw

A biały/czerwony/żółty

B czarny/zielony/niebieski

3 nazwy barw

A biały

B czerwony/żółty

C czarny/zielony/niebieski

4 nazwy barw

A biały

B czerwony

C żółty

D czarny/zielony/niebieski

lub

A biały

B czerwony/żółty

C zielony/niebieski

D czarny

5 nazwy barw

A biały

B czerwony

C żółty

D zielony

E czarny/niebieski

lub

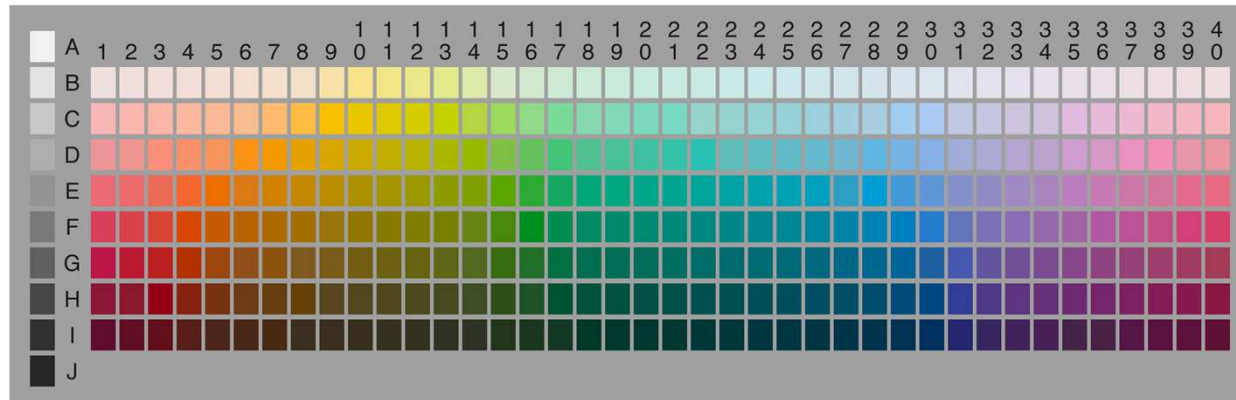
A biały

B czerwony

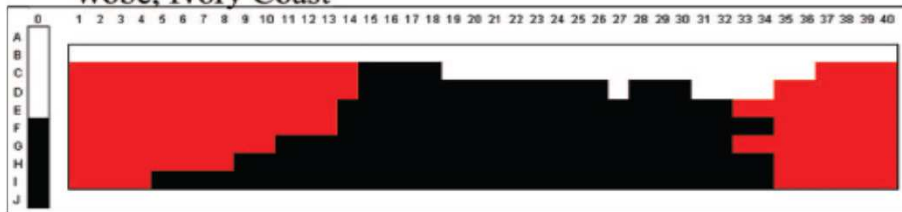
D żółty

D zielony/niebieski

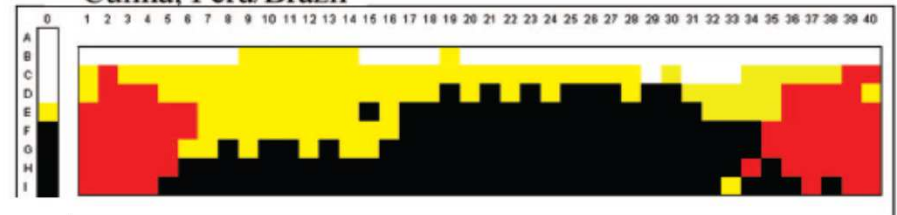
E czarny

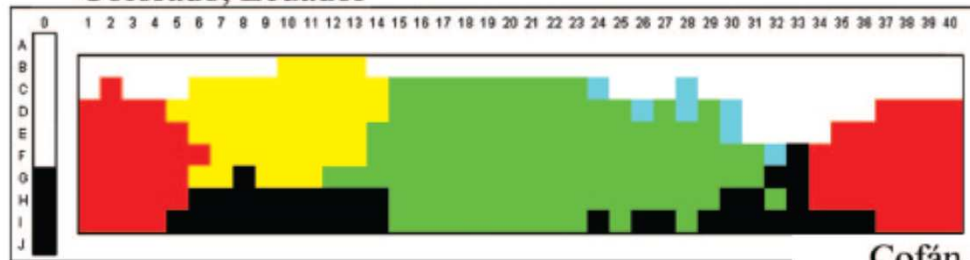
Wobé, Ivory Coast

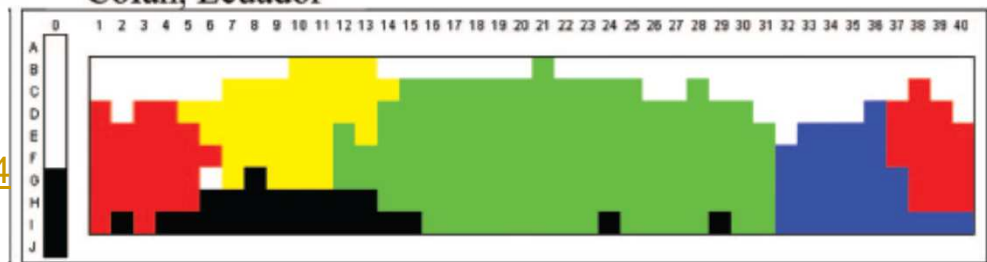
Culina, Peru/Brazil

Colorado, Ecuador

Cofán, Ecuador

Regier, Kay & Khetarpal. 2007.
www.pnas.org/cgi/doi/10.1073/pnas.0610341104

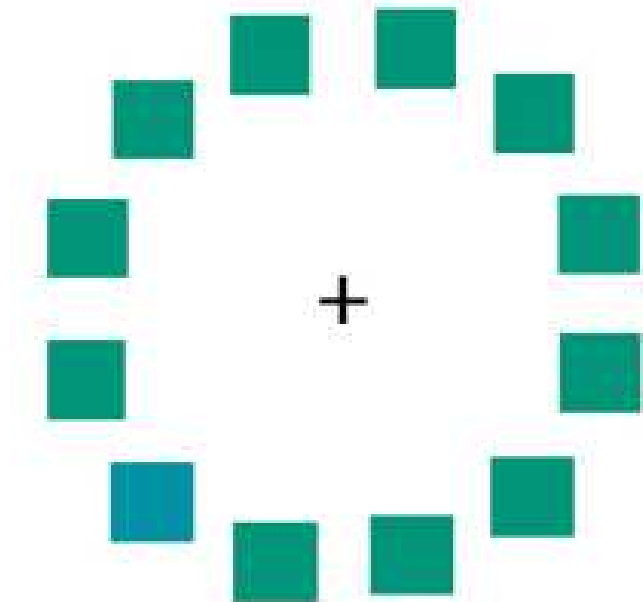
Eksperymenty E. Heider (1972)

1. Wskazanie "dobrych przykładów" kolorów w danym języku (11 obszarów językowych)
2. Nazwanie barw (23 obszarów językowych)
3. Zapamiętywanie barw (mówcy j. ang. / j. dani)
4. Uczenie się nazw barw (mówcy j. dani)

Rezultaty

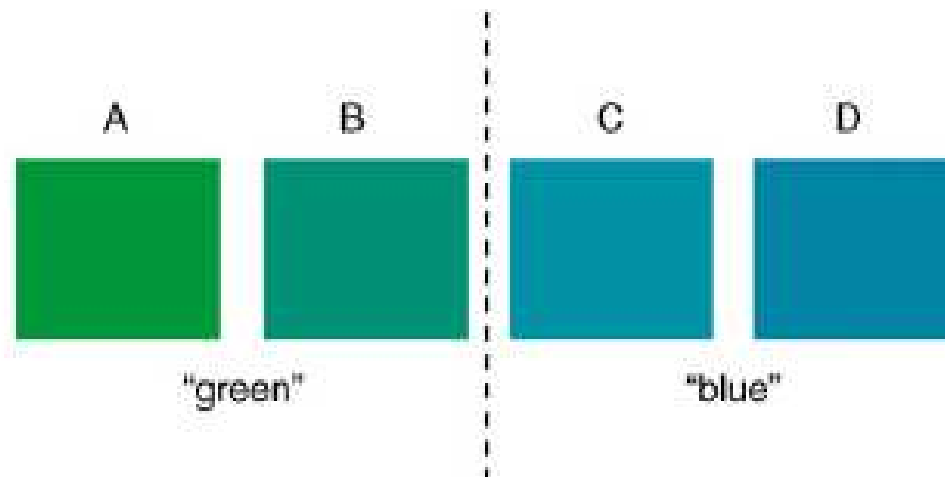
- barwy bazowe są szybszej nazwane i lepiej zapamiętane, ich nazw łatwiej się nauczyć -> nie arbitralne kategorie językowe
- duża zgodność co do "dobrych przykładów", mimo różnic w pojęciach (granice kategorii) -> prototypy
- mówcy j. ang. lepiej pamiętali barwy -> wpływ języka?

Późniejsze eksperymenty dot. postrzegania barw, przykład

Inny kolor jest postrzegany
szybszej, jeśli

- pojawia się w prawym polu
widzenia
- ma inną nazwę w danym
języku

źródło: Regier & Kay 2009

Rezultaty

- Kategorie barw (a może również inne kategorie językowe?) są częściowo uwarunkowane przez fizjologię człowieka i dla tego pojawiają się uniwersalne tendencje w nazwach.
- Granice kategorii barw (a może ...) są niejasne, a centrum (prototyp) jest.
- Istnienie nazwy barw ma wpływ na postrzeganie (szybkość postrzegania, reakcji).
- ? Wpływ środowiska, różnice między kulturami?
- ...

" Even in western cultures, color words are almost never *essential* for day to day work and chatter. Abstract color concepts seem to become necessary, and emerge in a language, only after a new cultural practice, task or skill — such as fashion, ornament, manufacturing, art, agriculture or medical diagnosis — makes color distinctions within the same *types* of things (textiles, gems, masonry, paints, plants, wines or skin lesions) important."

<http://www.handprint.com/HP/WCL/color2.html>

Trzecie zadanie domowe

- Nazwy barw w języku polskim: małe badania korpusowe

<http://nkjp.pl>

;)

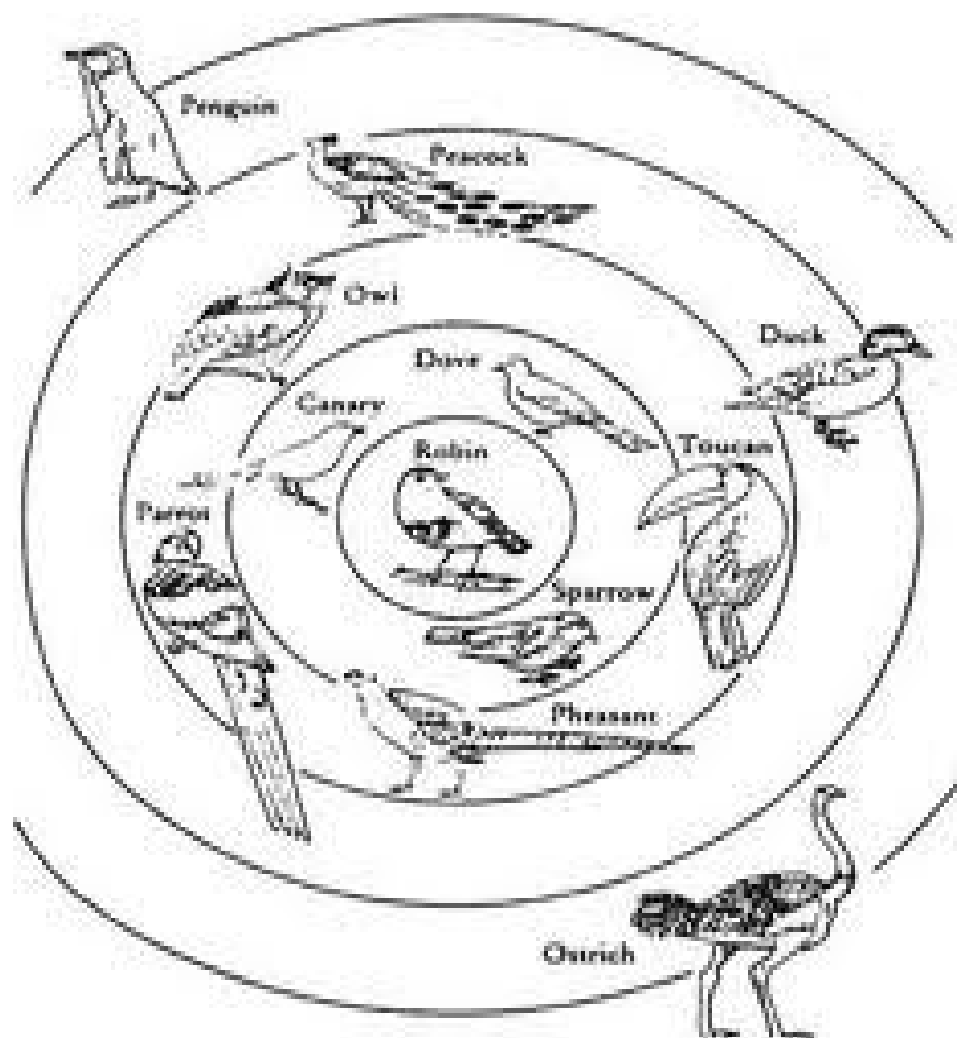
Color names if
you're a girl...

Maraschino	Red
Cayenne	Red
Maroon	Purple
Plum	Purple
Eggplant	Purple
Grape	Purple
Orchid	Purple
Lavender	Pink
Carnation	Pink
Strawberry	Pink
Bubblegum	Pink
Magenta	Pink
Salmon	Orange
Tangerine	Orange
Cantaloupe	Yellow
Banana	Yellow
Lemon	Yellow
Honeydew	Green
Lime	Green
Spring	Green
Clover	Green
Fern	Green
Moss	Green
Flora	Green
Sea Foam	Blue
Spindrift	Blue
Teal	Blue
Sky	Blue
Turquoise	Blue

Color names if
you're a guy...

Dziedziny, które badają kategorizację w języku i umyśle

- Semantyka
- Psycholingwistyka
- Neurolingwistyka
- Lingwistyka kognitywna
- Filozofia
- Psychologia
- Kognitywistyka

Kategoria
BIRD w
języku
angielskim:
prototyp i
„niezbyt
dobre”
egzemplarze

(Aitchinson 1994)

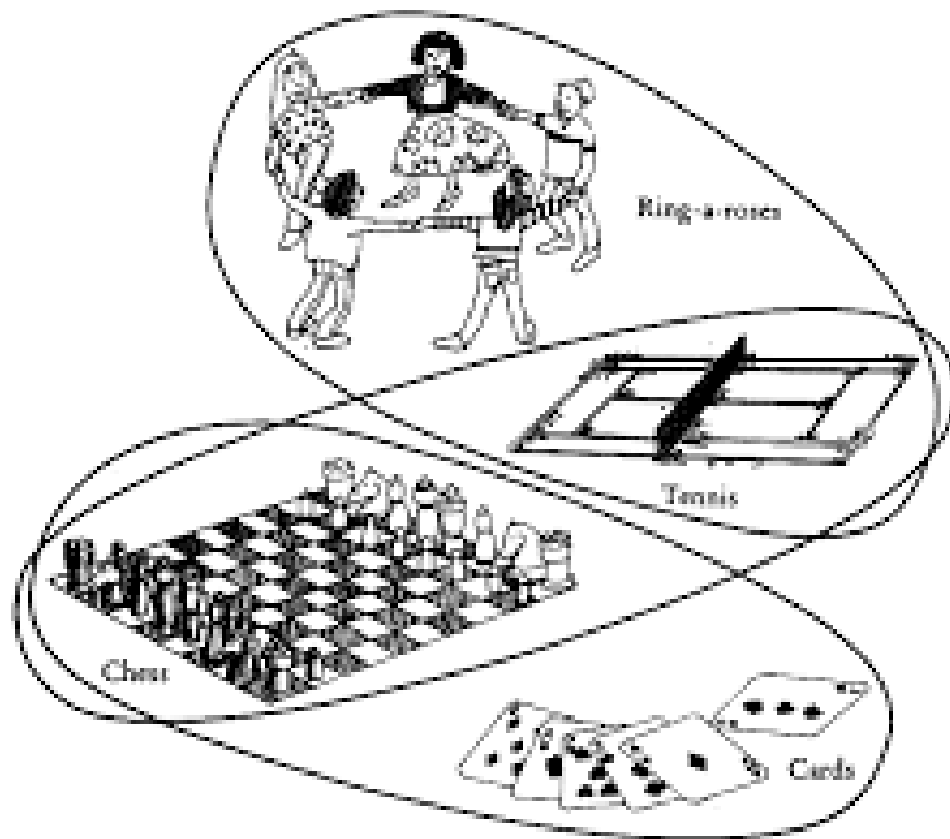

Figure 4.4 Family resemblance among games

Ludwig Wittgenstein **"Podobieństwo rodzinne"**

„Przypatrz się np. kiedyś temu, co nazywamy ‘grami’. Chodzi mi tu o gry typu szachów, gry w karty, w piłkę, gry sportowe itd. Co jest im wszystko wspólne?”

ilustracja z Aitchinson 1994

Bibilografia

- Aitchinson, Jean. 1994. Words in the mind. 2nd edition. Oxford.
- Cook, Richard, Paul Kay & Terry Regier. [2005] The World Color Survey Database: History and use. <http://www1.icsi.berkeley.edu/~kay/claire7.pdf>
- Regier, Terry, Paul Kay & Naveen Khetarpal. 2007. Color naming reflects optimal partitions of color space. PNAS 104.4, 1436–1441, www.pnas.org/cgi/doi/10.1073/pnas.0610341104
- Regier, Terry & Paul Kay. 2009. Language, thought, and color: Whorf was half right. *Trends in Cognitive Sciences* 13.10, 439-446.
- Taylor, John R. 2001. Kategoriezacja w języku.